

TA2018/12 KJØPMANNSGATA 14, TRONDHEIM

Arkeologisk overvåking av graving for nytt ventilasjonsanlegg i
bakgården

Chris McLees

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel TA2018/12 Kjøpmannsgata 14, Trondheim Arkeologisk overvåking av graving for nytt ventilasjonsanlegg i bakgården	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 85/2018	Publiseringsdato 21.09.2015
	Prosjektnummer 1021361	Oppdragstidspunkt 13.08.2018
	Forsidebilde Oversiktsbilde som viser grøftens beliggenhet Da60279_005	
Forfatter(e) Chris McLees	Sider 12	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Chris McLees
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Ann Kathrin Jantsch

Oppdragsgiver(e) Koteng Eiendom AS

<p>Sammendrag</p> <p>Det ble gjennomført overvåking av graving av en mindre grøft langs to fasader inne i et hjørne i bakgården til Kjøpmannsgata 14. Grøften målte 3 m x 2 m og var 0,90 m dyp. Det ble fjernet kun forholdsvis moderne omdeponerte rivingsmasser i en dybde av ca 1 meter under dagens overflate. Toppen av intakte kulturlag lå under disse masser i en dybde av 1,10 meter under bakken. Tiltaket har dermed påvist tilstedeværelsen av intakte kulturlag som ligger under et tykt utjevningsslag under asfalten i denne delen av bakgården. De påviste kulturlagenes alder er imidlertid ikke bestemt.</p>

Emneord Middelalderbyen; Grøft; Overvåking; Kulturlag
--

Avdelingsleder

Lise Marie Bye Johansen

Forord

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	6
1.1	Administrativt.....	6
1.2	Historiske, topografiske og arkeologiske opplysninger.....	7
2	Gjennomføring og resultater.....	8
3	Konklusjoner.....	10
4	Vedlegg.....	11
4.1	Fotoliste.....	11
4.2	MABYGIS-skjema	11

1 Bakgrunn

1.1 Administrativt

Ved brev datert 27.06.2018 (ref.nr. 18/01923-3) fikk Koteng Eiendom AS tillatelse fra Riksantikvaren til graving i bakgården til Kjøpmannsgata 14 (Huitfeldtgården) i forbindelse med installering av ventilasjonsanlegg. Det ble satt som vilkår at gravearbeid skulle overvåkes av arkeolog fra NIKU.

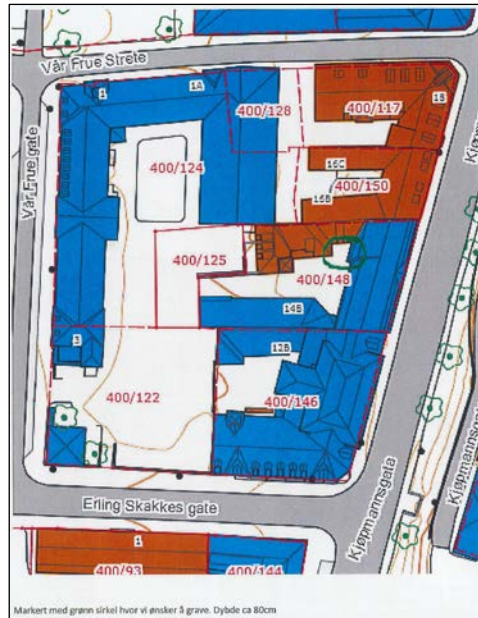

Fig. 1. Tiltakets beliggenhet (grønn sirkel) (kart: Koteng Eiendom AS)

Tiltaket skulle ifølge bestillingen bestå av graving av en mindre grøft langs to fasader inne i et hjørne i bakgården (fig. 1 og 2). Grøften skulle graves ned til 0,8 meter dybde nærmest grunnmuren (rødt på figur 2), med en grunnere nedtrapping/gradeskråning (blått) ned til 0,3 meter i sør.

Fig. 2. Foto som viser plassering av det planlagte tiltaket (foto: Koteng Eiendom AS)

1.2 Historiske, topografiske og arkeologiske opplysninger

Det omsøkte tiltaket ligger i et område der det kan forventes forekomst av velbevarte og sammensatte middelalderske kulturlag. Undersøkelsen ligger i den sør-østlige delen av middelalderbyen. Området har trolig vært i bruk allerede fra tidlig middelalder, og ligger i nær topografisk tilknytning til den regulære bybebyggelsen fra middelalderen, og noen få meter nord for en av middelalderbyens steinkirker (på tomte til Kjøpmannsgata 12). Bortsett fra resultatene fra nyere undersøkelser ved Kjøpmannsgata 16 (TA 2005/25) og Kongens gate 1 (Norges bank) har vi lite detaljert kjennskap til kulturlagenes innhold og beskaffenhet ved tiltaksområdet.

Det er ikke tidligere gjennomført systematiske registreringer i bakgården i moderne tid. Det er imidlertid registrert forekomst av kulturlag og bygningsrester - trolig laftete tømmerbygninger – på tomte under byggearbeider i 1898 (TA 85) (fig. 3). På nabotomten i sør (Kjøpmannsgata 12) ble det funnet rester av en steinkirke og tilhørende kirkegård med *in situ* graver ved forskjellige grunnarbeider i 1854, 1857 og 1899 (TA 90). I bakgården til Kjøpmannsgata 16 ble det på 1920-tallet meddelt funn av skjelettrest, men påliteligheten er usikker. I tillegg er det påvist godt bevart stratifiserte kulturlag på andre steder i nærheten i moderne tid (TA 105, TA 2001/3, TA 2005/25, TA 2007/16, TA 2007/26).

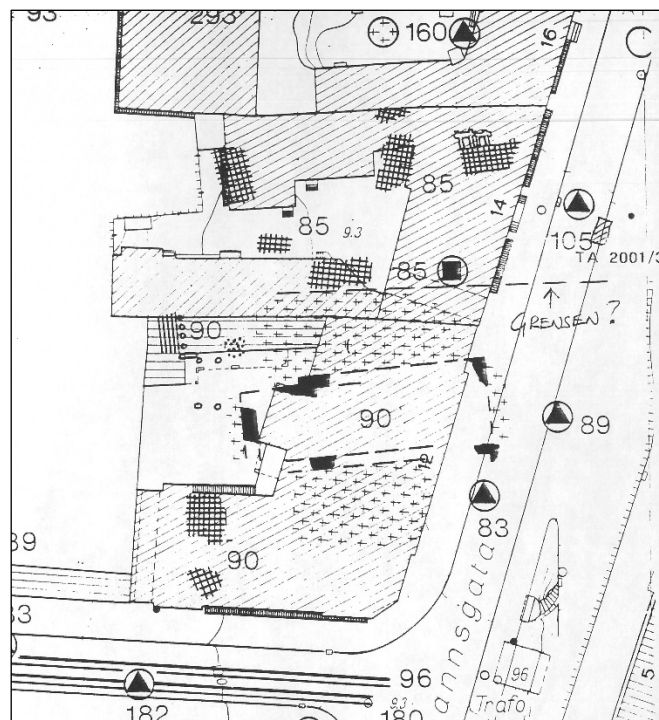

Fig. 3. Eldre registreringer i nærheten av tiltaket (Top Ark).

I 2005 ble det gjennomført en etterundersøkelse i bakgården og under bakgårdsbygninger i forbindelse med en ulovlig graving ved Kjøpmannsgata 16 (TA 2005/5) (fig. 4). Her ble det dokumentert godt bevarte og sammensatte vernede kulturlag i en tykkelse av opp til 1,40 meter (profil 1 og profil 4). Lagene inneholdt bl. a. *in situ* laftede tømmerstokker og treverk tilhørende bygninger og mengder med læravfall fra skomakeri. Toppen av kulturlagene i profil 4 som ligger nærmest tiltaket ble innmålt til 9,50 moh., som tilsvarer høyden på bakgården til Kjøpmannsgata 14.

Fig. 4. Profiler og prøvehull til etterundersøkelsen TA 2005/25 ved Kjøpmannsgata 16.

2 Gjennomføring og resultater

Graving fant sted 13.08.2018 og ble overvåket av Chris McLees, NIKU distriktskontor Trondheim.

Grøften målte 3 m x 2 m og var 0,90 m dyp. Dette var litt avvikende i forhold til de vedtatte dimensjonene, nærmere bestemt 0,90 m i dybde i stedet for 0,80 m og grøften ble maskingravn ned til denne dybden i sin helhet uten graveskråning. Dette ble imidlertid godtatt av Riksantikvaren grunnet grunnforholdene som ble påvist under graving.

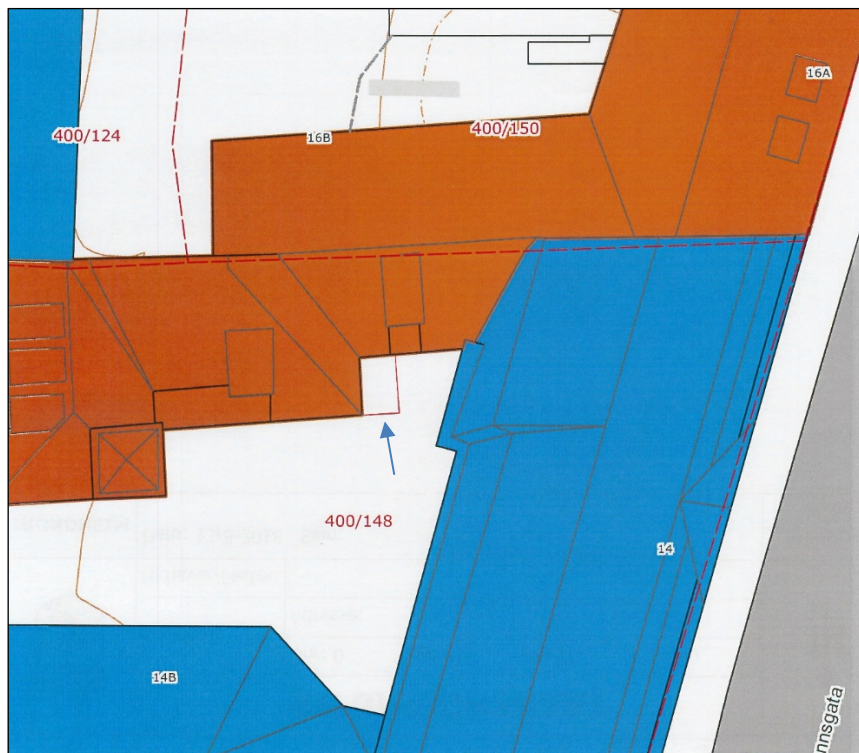

Fig. 5 Grøftens plassering i bakgården (pil og rød linje).

Det var ikke mulig å bruk CPOS i den innestengte bakgården. Grøftens kanter ble målt inn med utgangspunkt i den stående bebyggelsen. Grøften er dermed ikke lagt inn digitalt i MABYGIS.

Det ble kun påvist omrørte masser i grøftens fulle dybde. Under asfalten lå et lag med betong, trolig rester av betong som ble brukt til konstruksjonsarbeid i kjelleren til nr. 14 som angivelig var gjennomført av tyskerne under andre verdenskrig. Massen under dette besto av stein-, mørtel- og tegl (rødt) fylt brun siltsand, nærmere bestemt omdeponert rivings-/byggeavfall.

Det ble gravd et mindre hull med spade gjennom massen i bunnen av grøften for å kartlegge dybde ned til toppen av eventuelle kulturlag. Det ble påvist en brun organiskholdig avsetning med innhold av treflis og en god del steinfragmenter (enten skifer eller kleberstein) ca. 10 cm under grøftens bunn. Dette var trolig toppen av intakte kulturlag som dermed ligger ca. 1 m under dagens overflate.

Fig. 6 Den ferdiggravde grøften sett mot NV. Prøvehullet i grøftens bunn vises ved den liggende målestokken. Da 60279_001.

Fig. 7 Den ferdiggravde grøften sett mot NNØ. Da60279_003.

Fig. 8 Prøvehull i grøftens bunn som viser toppen av et brun steinfylte organisk kulturlag. Sett mot N. Da60279_006.

3 Konklusjoner

Det ble kun fjernet forholdsvis moderne omdeponerte rivingsmasser i grøften i en dybde av ca. 1 meter under dagens overflate. Toppen av intakte kulturlag lå under disse masser i en dybde av 1,10 meter under bakken. Tiltaket har dermed påvist tilstedeværelsen av intakte kulturlag som ligger under et tykt utjevningsslag under asfalten i denne delen av bakgården. Alderen på kulturlaget som ble påvist er imidlertid ikke bestemt.

4 Vedlegg

4.1 Fotoliste

Bildene er lagret i Vitenskapsmuseets fotodatabase

Filnavn	Motiv	Sett mot	LokalitetsID	Fotograf	Opptaksdato
Da60279_001.tif	Den ferdiggravde grøften	NV	90288	Chris McLees	13.08.2018
Da60279_002.tif	Den ferdiggravde grøften	NNØ	90288	Chris McLees	13.08.2018
Da60279_003.tif	Den ferdiggravde grøften	NNØ	90288	Chris McLees	13.08.2018
Da60279_004.tif	Den ferdiggravde grøften	N	90288	Chris McLees	13.08.2018
Da60279_005.tif	Den ferdiggravde grøften	NV	90288	Chris McLees	13.08.2018
Da60279_006.tif	Nærbilde av kulturlag i grøftens bunn	N	90288	Chris McLees	13.08.2018

4.2 MABYGIS-skjema

MABYGIS	
Infoskjema	
Prosjektnummer og -navn	1021361 TA2018/12 Kjøpmannsgata 14, Trondheim
RA saksnummer dispensasjon	18/01923-3
Rapport/brev	85/2018
Adresse og by	Kjøpmannsgata 14, Trondheim
Målemetode	Målt med målebånd
Dato	03.08.2018
Koordinater tiltaksområde	Ikke mulig å måle inn grøften digitalt
Overflate	
Topp overflate	Usikker – muligens ca 9 moh iflg eldre kart
Type overflate	Asfalt - bakgård
Etterref. Kulturlag	
Topp	Se under – kulturlagenes alder ubestemt
Type/tolkning	
MA kulturlag	
Topp	Ca 1 meter under dagens overflate – usikker om ma eller etterref
Type/tolkning	Brun organisk jord med steiner
Forhistoriske kulturlag	Ikke kartlagt
Topp	
Type/tolkning	
Naturbakke	Ikke kartlagt
Topp	
Type	

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 85/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00